مجله پیاورد سلامت
دوره ۱۵، شماره ۶، بهمن و اسفند ۱۴۰۰، ۵۷۷-۵۶۲
مقاله پژوهشی

تجزیه و تحلیل شبکه همکاری تولیدات علمی جهانی حوزه‌ی کتاب‌درمانی در پایگاه Web of Science

سهیلا خوئینی[۱]، علیرضا نوروزی[۲]، زینب جوزی[۳]*، اسماعیل مصطفوی[۴]

دریافت مقاله: شهریور ۱۴۰۰
پذیرش مقاله: بهمن ۱۴۰۰

* نویسنده مسئول:
زینب جوزی؛
دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد

Email :
zeinab.jozi@shahed.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: کتاب‌درمانی یک روش درمانی سودمند جهت پیشگیری و درمان اختلالات‌روانی است و باعث شکل‌گیری برون‌دادهای علمی زیادی از سوی پژوهشگران شده است. بنابراین هدف این پژوهش، بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه‌ی کتاب‌درمانی و دیداری‌سازی ساختار همکاری علمی آن در پایگاه Web of Science طی بازه زمانی ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۰ است.

روش بررسی: پژوهش علم‌سنجی حاضر با استفاده از روش تحلیل استنادی و تحلیل شبکه اجتماعی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۰۳۲ مدرک است. جهت آماده‌سازی و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Pajek، VOSveiwer، HistCite و UciNet استفاده شد و ترسیم شبکه‌های هم‌تالیفی با کمک نرم‌افزار VOSveiwer انجام شد.

یافته‌ها: کشورهای آمریکا، انگلیس و استرالیا به‌ترتیب با انتشار ۳۶۹، ۱۴۸ و ۹۱ مدرک در رتبه‌های اول تا سوم قرار داشتند. مدارک این سه کشور به‌ترتیب ۱۰۵۴۷، ۳۴۵۹ و ۳۰۴۱ استناد دریافت کرده‌اند. دانشگاه‌های Alabama و Nevada و مؤسسه Karolinska به‌ترتیب با انتشار ۲۹، ۲۶ و ۲۱ مدرک، بیشترین مدارک این حوزه را منتشر کردند. Scogin F، Cuijpers P و Rohde P با انتشار ۲۹، ۲۱ و ۱۷ مدرک پرکارترین نویسندگان بودند. مدارک نویسنده Miller WR، Cuijpers P و Andersson G به‌ترتیب ۲۴۴۱، ۲۲۹۸ و ۱۷۵۰ بیشترین استناد را دریافت کردند. کشور انگلیس با مرکزیت رتبه‌ی ۶۳ و کشور آمریکا با مرکزیت بینابینی ۱۹۱/۴۵۰ و مرکزیت نزدیکی ۸۰ تاثیرگذارترین کشورها، دانشگاه Vrije Amsterdam با مرکزیت بینابینی ۱۴۱۶/۷۵۵ و مرکزیت نزدیکی ۶۵۸ و مؤسسه Karolinska با مرکزیت رتبه‌ی ۴۳ تاثیرگذارترین سازمان‌ها و Rohde P با مرکزیت رتبه‌ی ۳۹، Cuijpers P با مرکزیت بینابینی ۳۱۴/۵۰۰ و مرکزیت نزدیکی ۸۲۱ فعال‌ترین نویسندگان در شبکه هم‌تالیفی حوزه کتاب‌درمانی بودند. نشریه Journal of Consulting and Clinical Psychology دارای بیشترین استناد و نشریه Journal of Poetry Therapy پرتولیدترین نشریه بود.

نتیجه‌گیری: توجه به همکاری بیش از پیش کشورها، دانشگاه‌ها و نویسندگان فعال می‌تواند منجر به تبادل دانش و تجربه بیشتر در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه شود.

واژه‌های کلیدی: تحلیل همکاری علمی، تحلیل شبکه، شبکه هم‌نویسندگی، مرکزیت شبکه، تحلیل هم-استنادی، کتاب‌درمانی

۱ دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲ دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳ کارشناس ارشد علم‌سنجی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

۴ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

مقدمه

اختلالات‌روانی یکی از شایع‌ترین بیماری‌ها در میان مردم هستند(۱). اختلال‌روانی یا بیماری روانی یک الگوی رفتاری و روان‌شناختی است که در فرد اتفاق می‌افتد و همراه با آشفتگی در کارکردهای ناشی از اختلال بیولوژیک، اجتماعی، روان‌شناختی، ژنتیکی، فیزیکی یا شیمیایی است(۲). افراد مبتلا به اختلالات‌روانی دارای حالات قابل‌توجه بالینی می‌باشند که با تغییر در تفکر، خلق، هیجان و رفتار مشخص بوده و ناراحتی و تشویش شخصی به‌صورت واضح، غیرعادی، بیمارگونه، مداوم یا عودکننده در آن‌ها مشاهده می‌شود که موجب اختلال کارکرد زندگی می‌شوند(۳). این موضوع به‌عنوان یکی از چالش‌های اساسی سلامت جهانی، موجب نگرانی‌هایی برای نظام سلامت، متخصصان و سیاست‌گذاران حوزه‌ی سلامت است. همچنین عامل اصلی رشد عوارض و ناتوانی‌های ناشی از عدم سلامتی در جهان به‌شمار می‌رود(٤).

اختلالات‌روانی می‌توانند تاثیر منفی و قابل‌توجهی بر زندگی بیماران و همچنین بر دوستان و خانواده آن‌ها داشته باشد. مطالعات نشان می‌دهد که در اروپا از هر چهار نفر حداقل یک نفر در طول زندگی خود از یک اختلال‌روانی رنج می‌برد(۵). همچنین مطالعات تخمین می‌زنند که حدود ٢٤ درصد از افرادی که به پزشک مراجعه می‌کنند دارای اختلال‌روانی ICD-10 هستند(٦). مطالعات دیگری نیز نشان می‌دهند بین شیوع اختلال‌روانی و درآمد رابطه وجود دارد. به‌عنوان مثال در آمریکای لاتین شیوع اختلال‌روانی در سال ۲۰۱۷ از جمله کشور Brazil ۱۲/۹، Bolivia ۱۲/٤، Chile ۱٦/٥ و Cuba ۱٤/۹ درصد بود(٦). مطالعات همچنین نشان می‌دهد که بیش از ۹۰ درصد افرادی که خودکشی می‌کنند، دارای اختلال‌روانی قابل‌تشخیص هستند(۷)، که این نشان می‌دهد اختلالات‌روانی از عوامل مستعد در وقوع خودکشی به‌شمار می‌روند. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی (WHO) بیماری‌های روانی در سراسر جهان ۱/٤ درصد از کل مرگ‌ومیرها را تشکیل می‌دهد و افراد دارای بیماری روانی ۲۸ درصد از عمر خود را با ناتوانی سپری می‌کنند(۸). مطابق با آخرین گزارش سازمان بهداشت جهانی (WHO) بیشترین مرگ‌ومیر ناشی از خودکشی متعلق به کشورهای Lesotho با ۷۲/٤، Guyana با ٤۰/۳، Eswatini با ۲۹/٤، South Korea با ۲۸/٦ و Kiribati با ۲۸/۳ است(۹). مطالعه‌ی بار بیماری‌ها در ایران نیز نشان می‌دهد که پس از حوادث، بیماری‌های روانی از لحاظ شاخص«سال‌های تعدیل‌شده‌ی عمر در اثر ناتوانی» بزرگترین مشکل سلامت به‌شمار می‌رود(۱۱و۱۰). در ایران آمار دقیقی در خصوص خودکشی وجود ندارد اما گزارش‌ها حاکی از رشد خودکشی بر اثر اختلالات‌روانی در کشور است. طبق گزارش سازمان پزشکی قانونی ایران در سال ۱۳۹٦، مجموع مرگ‌ومیر ناشی از خودکشی‌ها در کشور ٤٦۲۷ نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹٥ افزایش ٥ درصدی داشته است(۱۲). مطابق با جدیدترین گزارش سازمان پزشکی قانونی کشور میزان خودکشی در کشور هر چند در میانه میانگین جهانی قرار دارد(در آخرین گزارش بهداشت جهانی متوسط خودکشی در ایران برابر با ٥/۲ بوده و میانگین خودکشی در جهان بین ۱۲ تا ١٤ خودکشی منجر به فوت است). اما این میزان در کشور در دهه ۹۰ با رشد ۲۰ درصد روبرو بوده که میزان خودکشی منجر به مرگ در ایران به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر میانگین ٦/۲ را نشان می‌دهد. این درحالی است که نرخ خودکشی در کشور در دهه قبل ٥/۲ بوده است که بر اساس روند ده ساله از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ شاهد رشد خودکشی در کشور هستیم. طبق آمار منتشر شده از این سازمان ۲۳ تا ۲٥ درصد از مردم دارای یک اختلال‌روانی هستند که عدم درمان آن‌ها منجر به خودکشی در افراد می‌شود. همچنین آمار خودکشی کشور در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸ رشد ٤ درصدی داشته است. مطابق با این گزارش در کشور هر ساله ۱۰۰ هزار اقدام به خودکشی صورت می‌گیرد که روزانه دست‌کم ۱٥ نفر در ایران بر اثر اقدام به خودکشی، جان خود را از دست می‌دهند(۱۳). لذا میزان شیوع اختلالات‌روانی در جهان و کشورهای توسعه‌یافته و در حال‌توسعه و نیز هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی مرتبط با آن باعث شده تا سازمان بهداشت جهانی نسبت به بی‌توجهی زیان‌بار جوامع نسبت به آن هشدار جدی داده و به نقش ۸٥ درصدی تاثیرگذار عوامل روانی-اجتماعی بر سلامت اشاره نماید(١٤). بر اساس پیش‌بینی سازمان بهداشت جهانی تا سال ۲۰۲٥ اختلالات مربوط به سلامت روان، حدود ۱۸ درصد از بار جهانی بیماری‌ها را به خود اختصاص خواهند داد(۱٥). نقش حضور همزمان انواع اختلالات‌روانی و عوامل مرتبط با آن از جمله: افسردگی، روان‌رنجوری و شخصیتی(۲۲٪)، سوءمصرف مواد و الکل(۱٦٪)، اسکیزوفرنی(۱۰٪) و سایر اختلالات‌روانی(۲۱٪) از مهمترین مسایلی هستند که منجر به خودکشی در فرد بیمار می‌شوند(۱٦). تخمین زده شده که ۹۰ درصد افرادی که با روش خودکشی به زندگی خود پایان می‌دهند، دچار اختلالات‌روانی و ٦۰ درصد آن‌ها در زمان خودکشی مبتلا به افسردگی بوده‌اند. در حقیقت تمام انواع اختلالات خلقی به وضوح با رفتارهای خودکشی در ارتباط هستند(۱۷).

یکی از روش‌های درمانی سودمند که تاثیر بسزایی در ارایه درمان‌های

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

رفتاری‌شناختی در محیط‌های بالینی در افراد دارای اختلالات‌روانی دارد، شیوه‌ی درمان با استفاده از کتاب‌درمانی است(۱۸). کتاب‌درمانی یک مداخله‌ی غیردارویی خودیار است، که به مداخلات خودمدیریتی اطلاق می‌شود و بر اساس مطالب مکتوب معتبر و خاص با نظارت یک متخصص مراقبت‌های بهداشتی یا بدون‌دخالت آن برای درمان مشکلات سلامت روان فرد به‌کار گرفته می‌شود(۱۹) که به‌دلیل سهولت استفاده، کم‌هزینه بودن و حریم خصوصی تاثیر قابل‌توجهی در درمان افراد دارد(۲۰). کتاب‌درمانی شکلی از درمان بالینی یا خوددرمانی است که اغلب در روان‌درمانی استفاده می‌شود و شامل خواندن به‌عنوان بخشی از درمان است. به‌طور خاص، خواندن‌درمانی، منبعی برای درمان اختلالات سلامت روان(یعنی اختلالات اضطرابی، اختلالات خلقی، دوره‌های افسردگی، فوبیا، اختلالات خواب و غیره) یا برای تقویت سلامت روان است(۲۱). نتایج بسیاری از مطالعات حاکی از آن است که کتاب‌درمانی تاثیر زیادی در درمان بیمارها خصوصاً بیماری‌های روانی دارد و تاکید نموده‌اند که کتاب‌درمانی روشی مناسب برای درمان اختلالات‌روانی از جمله بیماری‌هایی است که منجر به افسردگی می‌شوند. اما مطابق با گزارش سازمان بهداشت جهانی در بعضی از کشورهای جهان خودکشی در ٤٥ سال گذشته ٦٠ درصد افزایش یافته است(۲۳و۲۲)، طبق این گزارش به نظر می‌رسد که جهت کمک به درمان یا کنترل اختلالات‌روانی مطالعات به اندازه کافی صورت نمی‌گیرد و جهت کنترل اختلالات‌روانی به حوزه‌ی کتاب‌درمانی به‌عنوان روشی جایگزین در درمان بی‌توجهی شده است. طبق پژوهش Surulinathi و همکاران هرچند مطالعات در زمینه کتاب‌درمانی رشد یافته است. اما با توجه به پیشینه‌ی این حوزه حتی کشورهای پیش‌رو مانند آمریکا و انگلیس نیز آثار کمی در این زمینه منتشر کرده‌اند و کل تولیدات علمی جهان در این حوزه از ۱۹۸۹ تا ۲۰۱۵ تنها ۵۱۸ مورد در پایگاه Web of Science بوده است(٢٤). در کشور ما نیز مطابق با پژوهش بیگدلی و طاهرزاده موسویان که به بررسی مطالعات حوزه‌ی کتاب‌درمانی از سال ۱۳۵۷ تا زمان انجام پژوهش(۱۳۹۲-۱۳۹۱) پرداختند، نشان داد که سابقه‌ی این حوزه در ایران به دو دهه پیش می‌رسد و مجموعه آثار معتبر منتشرشده برمبنای قضاوت در مورد نشریه و نویسندگان در این زمینه به ۱۵ مورد نمی‌رسد(۲۵)؛ با توجه به مطالب فوق در خصوص آمار جهانی خودکشی بر اساس اختلالات خلقی و تاثیر کتاب‌درمانی در درمان و پیشگیری از آن، بررسی مطالعات حوزه‌ی کتاب‌درمانی علاوه بر اینکه می‌تواند نویسندگان، سازمان‌ها و کشورها را در شناسایی آثار مهم حوزه‌ی کتاب‌درمانی، موضوعات نوظهور و شناسایی گروه‌های کم‌بازده و تقویت آن‌ها و افزایش سیاست‌های همکاری‌های بین‌المللی یاری نماید. به درمانگران(روان‌شناسان و روان‌پزشکان) و سیاست‌گذاران سلامت کشورها کمک می‌کند تا به فواید اثرات کتاب‌درمانی پی برده و همچنین بتوانند وضعیت علمی آن حوزه را بهتر درک کنند.

اگرچه تحقیقات مختلفی در حوزه‌ی کتاب‌درمانی با روش تجربی، توصیفی و مروری منتشر شده و در پایگاه‌هایی مانند Web of Science نمایه شده‌اند، بررسی پیشینه نشان می‌دهد تنها در پژوهش کنفرانسی که توسط Surulinathi و همکاران در سال ۲۰۱۸ با رویکرد علم‌سنجی عملکرد کشورها، سازمان‌ها و نویسندگان در حوزه‌ی کتاب‌درمانی بررسی شده است، از نظر بازه زمانی، واژگان مورد جستجو و تحلیل نتایج با مطالعه‌ی حاضر تفاوت بسیاری دارد(٢٤). از بررسی پیشینه‌ها همچنین مشخص شد که تاکنون در پژوهشی جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی بر اساس تحلیل شبکه‌های اجتماعی بررسی نگردیده است. بنابراین تمرکز اصلی پژوهش حاضر بررسی میزان تولیدات علمی جوامع جهانی در حوزه‌ی کتاب‌درمانی است. اینکه: عملکرد پژوهشگران در تحقیقات حوزه‌ی کتاب‌درمانی جهت کنترل چالش‌های ایجاد شده توسط اختلالات‌روانی چگونه بوده است، و وضعیت انتشارات سازمان‌ها و کشورها در تحقیقات حوزه‌ی کتاب‌درمانی جهت مهار اختلالات روانی در کشور و همچنین در سطح بین‌الملل به چه صورت است؟

روش بررسی

پژوهش حاضر از نوع مطالعات علم‌سنجی است که با روش‌های اسنادی، تحلیل استنادی و تحلیل شبکه‌های اجتماعی انجام شده است. جامعه‌ی پژوهش شامل کلیه مدارک(۱۰۳۲) با موضوع کتاب‌درمانی طی سال‌های ۲۰۲۰-۱۹۷۵ در عرصه‌ی جهانی است؛ که تا روز ٦ ژوئن ۲۰۲۱ برابر با ۱٤۰۰/۰۳/۱٦ در پایگاه Web of Science قرار داشتند. یکی از معیارهای ارزیابی دانشگاه‌ها و کشورها، سنجش میزان تولیدات علمی آن‌ها در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی از جمله پایگاه Web of Science است. وضعیت تولیدات علمی هر رشته به‌طور خاص در دانشگاه‌ها و در نمایه‌های بین‌المللی نشان از بخش مهمی از آن حوزه در دانشگاه‌ها و در سطح بین‌الملل دارد(٢٦). پایگاه Web of Science یکی از محبوب‌ترین پایگاه‌های داده است که برای ثبت و اندازه‌گیری تعداد و کیفیت انتشارات دانشگاهی مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ زیرا این پایگاه آن دسته از مجلاتی را شامل می‌شود که دارای استاندارد بالایی باشند(۲۷). ازاین‌رو به‌منظور ارزیابی

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

فعالیت‌های علمی نویسندگان، سازمان‌ها و کشور در حوزه‌ی کتاب‌درمانی از پایگاه Web of Science استفاده شد. به‌همین منظور در فیلد موضوع این پایگاه به جستجوی مدارک نمایه شده در حوزه‌ی کتاب‌درمانی پرداخته شد. در نهایت براساس ۵ کلیدواژه مرتبط با کتاب‌درمانی در فیلد موضوع، به روش زیر اقدام شد:

ts= ("bibliotherapy" OR "book therapy" OR "reading therapy" OR " reading as therapy" OR "literature therapy") Indexes= SCI-EXPANDED, SSCI, A&HCI, 1975-2020 =CPCI-S, CPCI-SSH, BKCI-S, BKCI-SSH, ESCI Timespan

پس از جستجو، داده‌ها با فرمت Plain text در فایل‌های ۵۰۰ تایی استخراج شد. ابزار گردآوری پژوهش، کتابخانه‌ای(اسنادی) است. در این روش گردآوری، داده‌ها از قبل تهیه شده‌اند و در یک مکان(نظیر پایگاه‌های اطلاعاتی) موجود هستند. لازم به ذکر است که کلیدواژه‌های مورد جستجو در این مطالعه با دقت از متون تخصصی و مقالات حوزه‌ی کتاب‌درمانی استخراج گردیده و مورد تایید متخصصان حوزه‌ی کتاب‌درمانی قرار گرفته است. از این نظر، روایی یافته‌های پژوهش نیز از دو جهت تضمین شده است؛ اول اینکه در انتخاب کلیدواژه‌ها از متون این حوزه و راهنمایی متخصصان استفاده شده است. مطلب دوم اینکه مدارک بازیابی شده از حیث موضوعات مورد بررسی، نویسندگان، کلیدواژگان، عبارات پرتکرار و سایر موارد، بررسی گردیده و مشخص شد که یافته‌ها به‌طور کامل منطبق با حوزه‌ی کتاب‌درمانی است و داده‌های غیرمرتبطی در این خصوص مشاهده نگردید. بنابراین می‌توان با قطعیت اعلام نمود که انتخاب کلیدواژه‌ها به‌درستی صورت گرفته است و هدف مدنظر پژوهش محقق شده است. در خصوص پایایی پژوهش نیز چنانچه پژوهشگر دیگری قصد انجام پژوهشی با کلیدواژه‌های پژوهش حاضر و با تنظیم محدوده زمانی وبگاه علوم، مطابق با زمان انجام پژوهش حاضر را داشته باشد و جستجوی مربوط را انجام دهد، قابلیت تکرار یافته‌های مطالعه‌ی حاضر وجود خواهد داشت. از این نظر نیز داده‌های مطالعه از پایایی لازم برخوردار است.

به‌منظور تجزیه‌وتحلیل داده‌های مربوط به تعداد تولیدات علمی و تحلیل استنادی از نرم‌افزار HistCite استفاده شد. جهت استفاده از نرم‌افزار HistCite لازم بود تا داده‌ها به فرمت این نرم‌افزار تغییر یابند؛ به‌همین منظور به تغییر فایل‌های استخراج شده اقدام شد و سپس وارد نرم‌افزار شدند و داده‌ها به یک فایل تبدیل شد. علت استفاده از نرم‌افزار HistCite، امکان ارایه تحلیل‌های دقیق از داده‌های استخراج شده است. این نرم افزار ابزاری برای شناسایی نویسندگان، مجلات، کشورها و سازمان‌های پرکار و پراستناد، مدارک پراستناد، درک زمان و مکان آثار منتشرشده را دارد. همچنین این نرم‌افزار علاوه بر اینکه قابلیت نمایش نسبی پیوندهای استنادی میان آثار را دارد، می‌تواند پیوندهای استنادی مربوط به مجموعه کتاب‌شناختی را نیز ارایه دهد(۲۸). این نرم‌افزار همچنین امکان محاسبات بر اساس آمار توصیفی را دارد. بنابراین اطلاعات مربوط به آمار توصیفی(توزیع فراوانی) نیز با کمک این نرم‌افزار انجام شده است. نرم‌افزار HistCite این قابلیت را دارد که داده‌ها را در آن ویرایش و یکدست‌سازی کرد. بنابراین تمامی داده‌ها در این نرم‌افزار به‌صورت موردی(تک‌به‌تک) بررسی و یکدست‌سازی شدند. برای یکدست‌سازی اسامی نویسندگان، سازمان‌ها و کشورها، ابتدا داده‌ها به فایل Excel منتقل شده و بررسی گردید و سپس آن‌هایی که به دو شکل متفاوت ذکر شده بود اصلاح گردید. به‌عنوان مثال نویسنده Scogin F ,Scogin FR به دوشکل متفاوت آمده بود، آدرس سازمانی و کشور برخی از نویسندگان نیز ذکر نشده بود که پس از بررسی در سایر مدارک موجود در داده‌های بازیابی شده، پایگاه Web of Science براساس عنوان و نام نویسنده اطلاعات مربوط به آدرس سازمانی و کشور نویسندگانی که در متن تولیدات علمی یا در پروفایل آن‌ها قابل تشخیص بود، به داده‌ها اضافه گردید. همچنین برای سازمان‌ها نیز تغییرات اعمال شد؛ به‌عنوان مثال Acad Hosp Maastricht و Acad Hosp نیز یک سازمان بود که به دو شکل مختلف در داده‌ها ذکر شده بود که Acad Hosp Maastricht به‌عنوان اسم سازمان انتخاب شد.

سنجه‌های مرکزیت (Centrality) به توصیف عامل یا عامل‌های موجود در یک شبکه بر اساس پارامترهای تعیین‌کننده جهت درک و تحلیل نقش هر عامل در شبکه اجتماعی می‌پردازند(۲۹). در واقع از طریق سنجه‌های مرکزیت به شناسایی عامل‌های با نفوذ بیشتر و دارای قدرت بیشتر در شبکه اجتماعی می‌پردازند. از مهم‌ترین سنجه‌های مرکزیت شبکه، مرکزیت رتبه (Degree)، مرکزیت نزدیکی (Closeness) و مرکزیت بینابینی (Betweenness) هستند.

سنجه مرکزیت رتبه، به‌طور ساده با شمارش تعداد ارتباط‌هایی که توسط هر نقش‌آفرین در شبکه نگهداری می‌شود، اندازه‌گیری می‌شود. در یک گراف، این کار با شمارش تعداد گره‌ها یا خطوط وارد یا خارج شده از یک گره خاص تحقق می‌یابد. نقش آفرینی با بیشترین خطوط، بالاترین رتبه، بنابراین مرکزی‌ترین گره است(۳۰). مرکزیت، نزدیکی فاصله یک عامل با سایر عامل‌ها را تعیین می‌کند. به‌عبارتی دیگر این سنجه، کوتاه‌ترین مسیر هر عامل با سایر عامل‌ها در شبکه را محاسبه می‌کند. این گره‌ها موقعیت متمایزتر و به‌طورکلی قدرت و نفوذ بیشتری

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

در درون شبکه دارند(۳۱). مرکزیت بینابینی نیز کوتاه‌ترین مسیری را که یک گره میان سایرجفت‌های گره‌ها در یک شبکه می‌تواند قرار بگیرد، بررسی می‌کند و نشان‌دهنده‌ی موقعیت و ارزش گره در نقشه است(۳۲). جهت محاسبه‌ی شاخص‌های مرکزیت شبکه از نرم‌افزار UciNet استفاده شده است. از آن‌جایی که داده‌ها با کمک نرم‌افزار HistCite یکدست‌سازی شده و اطلاعات برخی از داده‌ها توسط پژوهشگر اضافه شده است، نمی‌توان از داده‌های قبلی(فایل‌های ۵۰۰ تایی استخراج‌شده از پایگاه Web of Science) جهت ایجاد ماتریس همکاری علمی استفاده کرد. به‌همین منظور یک فایل با فرمت CSV از داده‌های موجود در نرم‌افزار HistCite استخراج و در نرم افزار VOSveiwer فراخوانی شد. سپس جهت تهیه ماتریس همکاری علمی و محاسبات مرکزیت شبکه با قراردادن حد آستانه روی ۳ مدرک برای نویسندگان، سازمان‌ها و کشورها ابتدا اطلاعات آن‌ها در یک فایل با فرمت net. ذخیره و با کمک نرم‌افزار Pajek ماتریس متقارن برای ۱۳۶ نویسنده، ۱۳۴ سازمان و ۳۹ کشور که بالای ۳ مدرک تولید علمی داشتند، ترسیم شد. همچنین ترسیم نقشه‌های علمی حاصل از همکاری توسط نرم‌افزار VOSveiwer انجام شد.

یافته‌ها

- **ویژگی تولیدات علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی براساس قالب و زبان**

بررسی‌های اولیه نشان داد که بیش از ۷۳ درصد(۷۵۵ مدرک) از تولیدات علمی در قالب«مقالات پژوهشی» منتشر شده‌اند و تنها ۲۴/۹ درصد از تولیدات در سایر قالب‌ها آمده است. همچنین «مقالات پژوهشی» با دریافت ۱۶۹۷۶ استناد از کل ۲۷۵۱۷ استناد موجود در مدارک و با اختلاف بسیار زیاد نسبت به سایر قالب‌ها بیشترین سهم در دریافت استنادات TGCs و TLCs را دارند. مطابق با بررسی‌های صورت گرفته کل تولیدات علمی این حوزه به ۱۷ زبان مختلف منتشر شده‌اند که حدود ۹۲ درصد از تولیدات به زبان«انگلیسی» انتشار یافته‌اند و سایر زبان‌ها نیز با اختلاف بسیار زیاد در تعداد تولید علمی در رتبه‌های بعدی جای دارند. در این میان، زبان«آلمانی» با سهم ۳/۱ درصد در تولید مدرک و ۰/۵ درصد سهم در دریافت استناد در رتبه‌ی دوم و زبان«اسپانیایی» هرچند از نظر تولید مقاله در رتبه‌ی ششم قرار دارد اما از نظر شاخص TGCs در بین ده زبان برتر، رتبه‌ی سوم را دارد.

- **کشورهای فعال از نظر میزان تولیدات علمی و استنادات دریافتی و جایگاه آن‌ها در شبکه هم‌تالیفی حوزه‌ی کتاب‌درمانی**

جدول ۱: کشورهای فعال از نظر میزان تولیدات علمی و استنادات دریافتی حوزه‌ی کتاب‌درمانی طی بازه زمانی ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۰

ردیف	کشور	مدرک	سهم	شاخص TLCs	سهم	شاخص TGCs	سهم
۱	آمریکا	۳۶۹	۳۵/۸	۱۸۵۵	۵۲/۴	۱۰۵۴۷	۴۴
۲	انگلیس	۱۴۸	۱۴/۴	۴۶۱	۱۳	۳۴۵۹	۱۴/۴
۳	استرالیا	۹۱	۸/۸	۳۴۹	۹/۹	۳۴۰۱	۱۴/۲
۴	کانادا	۶۰	۵/۸	۱۵۰	۴/۲	۱۰۴۳	۴/۴
۵	آلمان	۵۲	۵	۵۱	۱/۴	۷۸۸	۳/۳
۶	هلند	۵۱	۵	۲۲۰	۶/۲	۳۴/۱۱	۱۴/۲
۷	سوئد	۳۷	۳/۶	۱۸۳	۵/۲	۳۰۰۲	۱۲/۵
۸	جمهوری خلق چین	۱۹	۱/۷	۴۷	۱/۳	۵۸۸	۲/۵
۹	لهستان	۱۷	۱/۸	۲۱	۰/۶	۱۳۹	۰/۶
۱۰	برزیل	۱۲	۰/۱	۴	۰/۱	۲۲	۰/۱

بررسی میزان همکاری کشورها در سطح بین‌المللی نیز از دیگر مواردی بود که به آن پرداخته شد. در مجموع ۶۰ کشور در حوزه‌ی کتاب‌درمانی فعالیت علمی داشته‌اند. بر اساس یافته‌های جدول ۱ کشورهای«آمریکا» با ۳۶۹ مدرک و سهم ۳۵/۸ درصد، کشور«انگلیس» با ۱۴۸ مدرک و سهم ۱۴/۴ درصد و کشور«استرالیا» با ۹۱ مدرک و سهم ۸/۸ درصد بیشترین میزان فعالیت را در حوزه‌ی کتاب‌درمانی ثبت نموده‌اند. کشور«آمریکا» با دریافت ۱۰۵۴۷(سهم ۴۴ درصد) استناد TGCs از مجموع ۲۷۵۱۷ استناد TGCs دارای رتبه‌ی نخست است؛ که بیش از ۵۰ درصد از کل استنادات کشور«آمریکا» متعلق به مدارک بازیابی‌شده در جامعه نمونه است(در این پژوهش منظور از TLCs (Total Local Citation Score)«تعداد استنادات موجود در مدارک بازیابی شده توسط کاربر» و منظور از TGCs (Total Global Citation Score)«میزان استناد به مدارک مجموعه بازیابی شده است. این معیار براساس تعداد استنادهای بازیابی‌شده از کل

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

Web of Science محاسبه می‌شود»)، کشور«انگلیس» با دریافت ۳۴۵۹(۱۴/۴ درصد) استناد TGCs تنها(۱۳) درصد و کشور«استرالیا» با دریافت ۳۴۰۱(۱۴/۲ درصد) استناد TGCs تنها ۳۴۹(۹/۹ درصد) از استنادات TLCs سهم دارند. قابل توجه است که کشور ایران با ۹ مدرک در این حوزه جایگاه ۱۴(چهاردهم) را در اختیار دارد.

شکل ۱،نقشه همکاری کشورهای فعال در حوزه‌ی کتاب‌درمانی را نشان می‌دهد. به‌منظور تعیین فعال‌ترین کشورها در حوزه‌ی کتاب‌درمانی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت(رتبه، نزدیکی و بینابینی) موقعیت آن‌ها در شبکه همکاری بررسی گردید.

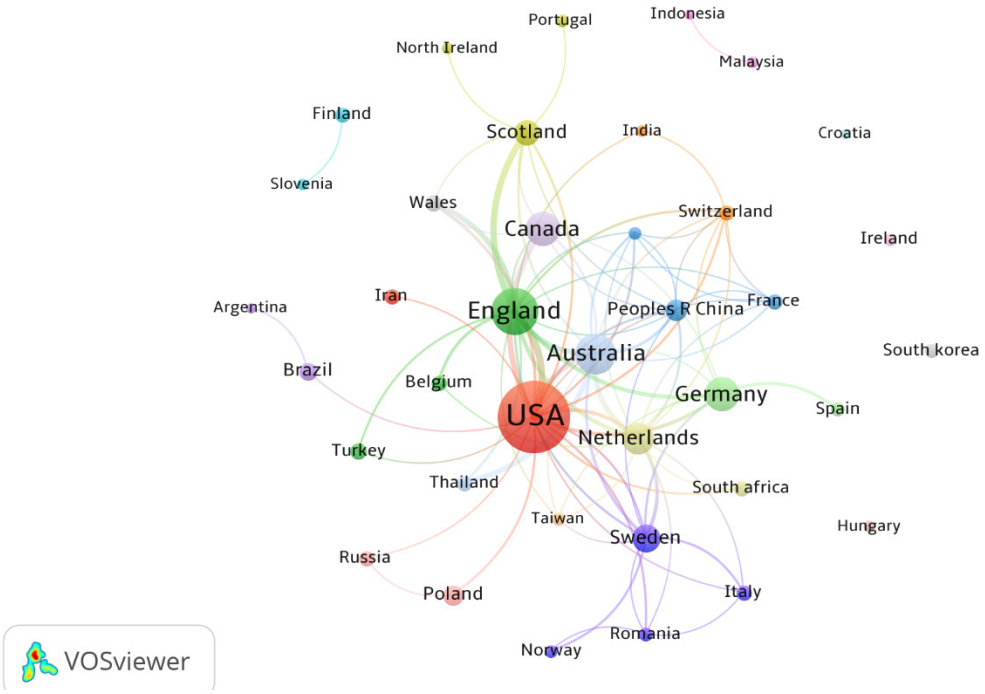

شکل ۱: نقشه علمی کشورها در حوزه‌ی کتاب‌درمانی با تاکید بر هم‌نویسندگی

جدول ۲: جایگاه ۵ کشور فعال در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی بر اساس شاخص‌های مرکزیت رتبه، بینابینی و نزدیکی

کشور	مرکزیت رتبه	کشور	مرکزیت بینابینی	کشور	مرکزیت نزدیکی
انگلیس	۶۳/۰۰۰	آمریکا	۱۹۱/۴۵۰	آمریکا	۸۰/۰۰۰
آمریکا	۵۹/۰۰۰	انگلیس	۷۷/۸۷۳	انگلیس	۸۴/۰۰۰
استرالیا	۵۳/۰۰۰	آلمان	۵۸/۵۰۰	استرالیا	۸۸/۰۰۰
هلند	۳۲/۰۰۰	اسکاتلند	۵۷/۳۹۸	هلند	۸۹/۰۰۰
آلمان	۲۳/۰۰۰	هلند	۳۵/۰۱۷	آلمان، سوئد	۹۳/۰۰۰

همان‌گونه که شکل ۱ نشان می‌دهد، تعداد کمی از کشورها با هم روابط علمی داشته‌اند. در جدول ۲ میزان تاثیرگذاری کشورها در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی بر اساس شاخص‌های مرکزیت قابل‌مشاهده است. کشور انگلیس با مرکزیت رتبه ۶۳، کشور آمریکا با مرکزیت رتبه ۵۹ و کشور استرالیا با مرکزیت رتبه ۵۳ از جمله کشورهای فعالی‌اند که دارای بیشترین هم‌تالیفی و اثرگذاری در جریان علمی شبکه حوزه‌ی کتاب‌درمانی بودند. همچنین کشور آمریکا با ۱۹۱/۴۵۰، کشور انگلیس با ۷۷/۸۷۳ و کشور آلمان با ۵۸/۵۰۰ سه کشوری هستند که بیشترین ارزش را از نظر شاخص مرکزیت بینابینی داشتند و از کوتاه‌ترین مسیر در میان مسیرهای شبکه برخوردار بودند. به این معنی که نودهای زیادی جهت پیوند با سایر نودهای شبکه از طریق این نودها عبور کرده‌اند. از نظر شاخص مرکزیت نزدیکی نیز گره مختص کشور آمریکا با ارزش ۸۰، کشور انگلیس با ارزش ۸۴ و کشور استرالیا با ارزش ۸۸ کشورهایی بودند که سرعت دسترسی بیشتر برای سایر نودها فراهم آورده‌اند. بدین‌معنی‌که این سه کشور زمان کمتری را جهت انتقال اطلاعات در شبکه علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی فراهم نموده‌اند. در شبکه‌ی فوق

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

اسم کشور ایران نیز به چشم می‌آید که باتوجه به هم‌تالیفی کم در سطح جهان تاثیر قابل توجهی بر اساس شاخص‌های مذکور در حوزه‌ی کتاب‌درمانی نداشته است.

- **دانشگاه‌ها و مراکز فعال از نظر میزان تولیدات علمی و استنادات دریافتی و جایگاه آن‌ها در شبکه هم‌تالیفی حوزه‌ی کتاب‌درمانی**

جدول ۳: دانشگاه‌ها و مراکز فعال از نظر میزان تولیدات علمی و استنادات دریافتی حوزه‌ی کتاب‌درمانی طی بازه زمانی ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۰

ردیف	سازمان	مدرک	سهم	شاخص TLCs	سهم	شاخص TGCs	سهم
۱	Alabama University	۲۹	۲/۸	۵۵۹	۱۵/۸	۱٤٦٤	٦/۰۱
۲	Nevada University	۲٦	۲/۵	۱۷۲	٤/۹	۵۳۳	۲/۲
۳	Karolinska Institute	۲۱	۲	۸۳	۲/۳	۲۰۸۸	۸/۷
٤	Oregon Res Institute	۱۹	۱/۸	۸۸	۲/۵	٦٦۵	۲/۸
۵	Vrije University Amsterdam	۱۹	۱/۸	۵۱	۱/٤	۲۰۲۱	۸/٤
٦	Linkoping University	۱۷	۱/۷	۱۱۵	۳/۳	۱۵۷۰	٦/٦
۷	Melbourne University	۱٦	۱/٦	٤۹	۱/٤	۵۲۹	۲/۲
۸	Uppsala University	۱٦	۱/٦	۱۰۹	۳/۱	۱۲۰۵	۵
۹	Victoria University	۱۵	۱/۵	٤۳	۱/۲	۱٦۷	۰/۷
۱۰	New Mexico University	۱٤	۱/٤	۹۸	۲/۸	۲۵۱۲	۱۰/۵

براساس بررسی های انجام شده مشخص شد که ۱۰۱٤ سازمان در حوزه‌ی کتاب‌درمانی فعالیت داشته‌اند. جدول ۳ نشان می‌دهد دانشگاه‌های Alabam و Nevad به‌ترتیب با تعداد ۲۹ و ۲٦ مدرک و سهم ۲/۸ و ۲/۵ درصد برترین سازمان‌ها از نظر تولید مدرک هستند. این دو دانشگاه از نظر دریافت شاخص TLCs (استنادات موجود در مجموعه بازیابی‌شده توسط کاربر) نیز به‌ترتیب دارای ۱۵/۸ و ٤/۹ درصد سهم و در صدر دانشگاه‌های برتر قرار دارند. پس از این دانشگاه‌ها، دانشگاه New Mexico (ردیف ۱۰) با تولید ۱٤ مدرک هر چند نسبت به سایر سازمان‌ها تولید علمی کمتری داشته است اما با دریافت ۲۵۱۲ استناد TGCs رتبه نخست را در اختیار دارد، که از این میزان استناد، تنها ۲/۸ استناد TLCs است. سپس مؤسسه Karolinska با تولید ۲۱ مدرک، و دریافت ۲۰۸۸ استناد TGCs و سهم ۸/۷ درصد رتبه‌ی دوم شاخص TGCs را در اختیار دارد و از این میزان استناد تنها ۲/۳ استناد از سوی مجموعه بازیابی‌شده(جامعه نمونه) به مدارک این دانشگاه شده است.

در این پژوهش همچنین به بررسی سازمان‌هایی که در تولیدات علمی خود بیشترین همکاری را با سایر سازمان‌ها داشته‌اند پرداخته شد.

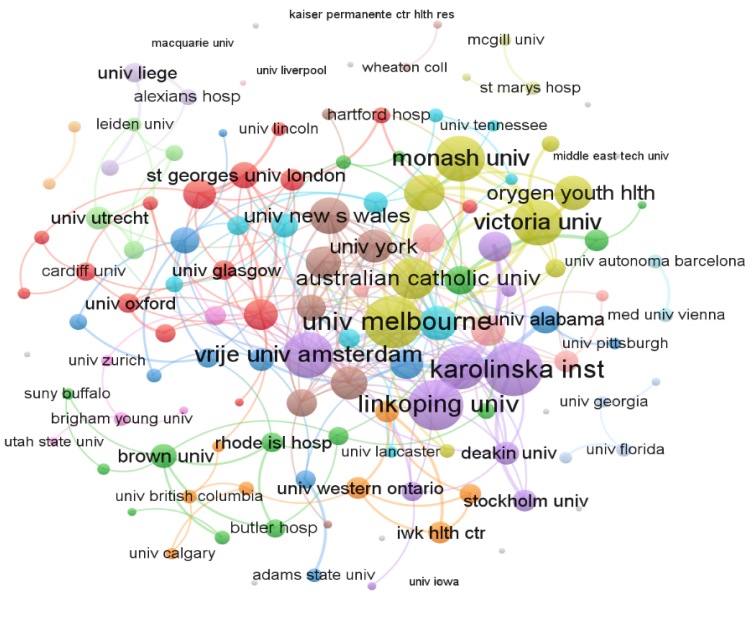

شکل ۲: نقشه علمی سازمان‌ها در حوزه‌ی کتاب‌درمانی با تاکید بر هم‌نویسندگی

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

جدول ۴: جایگاه ۵ سازمان فعال در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی بر اساس شاخص‌های مرکزیت رتبه، بینابینی و نزدیکی

سازمان	مرکزیت رتبه	سازمان	مرکزیت بینابینی	سازمان	مرکزیت نزدیکی
Karolinska Institute	٤٣/٠٠٠	Vrije University Amsterdam	١٤١٦/٧٥٥	Vrije University Amsterdam	٦٥٨/٠٠٠
Melbourne University	٤٢/٠٠٠	Kings Coll London	١٠٩١/٩٢٠	New S Wales University	٦٨٠/٠٠٠
linkoping University	٣٨/٠٠٠	Queensland University	٧٥٥/٠٥٠	kings coll london	٦٨٦/٠٠٠
Monash University, Victoria University	٣٢/٠٠٠	Stanford University	٧٥٣/٣٩٨	St Georges University london	٦٨٨/٠٠٠
Vrije University Amsterdam	٣١/٠٠٠	Melbourne University	٦٥٥/٢٧٧	Karolinska Institute	٦٩٠/٠٠٠

همان‌گونه که شکل ۲ نشان می‌دهد مؤسسه Karolinska با مرکزیت رتبه ٤٣، دانشگاه Melbourne با مرکزیت رتبه ٤٢ و دانشگاه linkoping با مرکزیت رتبه ٣٨، سه سازمان فعال در هم‌تالیفی حوزه‌ی کتاب‌درمانی بودند. یعنی تعداد خطوط وارد شده و خارج شده از این گره‌ها بیشتر از سایر گره‌ها در شبکه هم‌تالیفی است. دانشگاه Vrije Amsterdam با ١٤١٦/٧٥٥، Kings Coll London با ارزش ١٠٩١/٩٢٠ و دانشگاه Queensland نیز با ارزش ٧٥٥/٠٥٠ بر اساس شاخص مرکزیت بینابینی دارای کوتاه‌ترین مسیر در میان جفت گره‌ها بودند. همچنین دانشگاه Vrije Amsterdam با مرکزیت نزدیکی٦٥٨، دانشگاه New S Wales با مرکزیت نزدیکی ٦٨٠ و kings coll london با مرکزیت نزدیکی ٦٨٦ از معدود سازمان‌هایی بودند که امکان دسترسی به سایر سازمان‌ها را در شبکه علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی فراهم آورده‌اند. در واقع این سه سازمان بر اساس شاخص مرکزیت نزدیکی امکان بیشتری را برای دسترسی پژوهشگران سازمان‌ها جهت همکاری با سایر سازمان‌ها داشته‌اند.

قابل ذکر است که در نقشه‌ی فوق، سازمان‌هایی که در نقشه با فونت بزرگ قابل نمایش هستند و دارای گره‌های بزرگ هستند، این مفهوم را می‌رسانند که این سازمان‌ها در هر خوشه بیشترین هم‌تالیفی با سایرسازمان‌ها را داشته‌اند و از تاثیر زیادی در شبکه برخوردارند.

- **پژوهشگران فعال از نظر میزان تولیدات علمی و استنادات دریافتی و جایگاه آن‌ها در شبکه هم‌تالیفی حوزه‌ی کتاب‌درمانی**

جدول ۵: پژوهشگران فعال از نظر میزان تولیدات علمی و استنادات دریافتی حوزه‌ی کتاب‌درمانی طی بازه زمانی ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۰

ردیف	نویسنده	تعداد مدرک	درصد از کل	شاخص TLCs	درصد از کل	شاخص TGCs	درصد از کل	اولین مقاله	آخرین مقاله
١	Scogin F	٢٩	٢/٨	٥٥٩	١٤/٣	١٤٦٤	٦/١	١٩٨٧	٢٠٢٠
٢	Cuijpers P	٢١	٢	١٧٥	٤/٩	٢٢٩٨	٩/٦	١٩٩٧	٢٠٢٠
٤	Rohde P	١٧	١/٧	٨٨	٢/٥	٦٥٦	٢/٧	١٩٩٦	٢٠٢٠
٥	Stice E	١٧	١/٧	٨٦	٢/٤	٥١٣	٢/١	٢٠٠٧	٢٠٢٠
٦	McCann TV	١٦	١/٦	٤٣	١/٢	١٦٧	٠/٧	٢٠١٢	٢٠١٧
٧	Andersson G	١٥	١/٥	١٤٣	٤	١٧٥٠	٧/٣	٢٠٠١	٢٠١٥
٨	Miller WR	١٣	١/٣	٩٥	٢/٧	٢٤٤١	١٠/٢	١٩٨٠	٢٠١٥
٩	Williams C	١٣	١/٣	٩٣	٢/٦	٣١٩	١/٣	٢٠٠١	٢٠١٦
١٠	Carlbring P	١١	١/١	١٠٨	٣/١	١٠٩٠	٤/٦	٢٠٠١	٢٠١١

در جدول ۵ نیز میزان تولیدات علمی نویسندگان و استناد به آثار آن‌ها مشخص شد. در این بررسی مشخص شد که مجموع آثار علمی این حوزه توسط ۲۳۹۹ نویسنده به رشته تحریر درآمده است. بررسی‌ها حاکی از آن است که Scogin F با ۲۹ مدرک و Cuijpers P با ۲۱ مدرک پرتولیدترین نویسندگان این حوزه به‌شمار می‌روند. در بین نویسندگان Miller WR که از نظر تولیدات علمی در جایگاه هشتم قرار دارد، با دریافت ٢٤٤١ استناد TGCs که از این تعداد تنها ۹۵ استناد دریافتی متعلق به شاخص TLCs است، در رتبه‌ی اول و بعد از وی Cuijpers P با داشتن ٢٢٩٨ استناد TGCs که از این میزان تنها ۱۷۵ استنادات

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

دریافتی متعلق به مجموعه بازیابی شده است، (مدارک بازیابی شده توسط کاربر) در رتبه‌ی دوم قرار دارد.

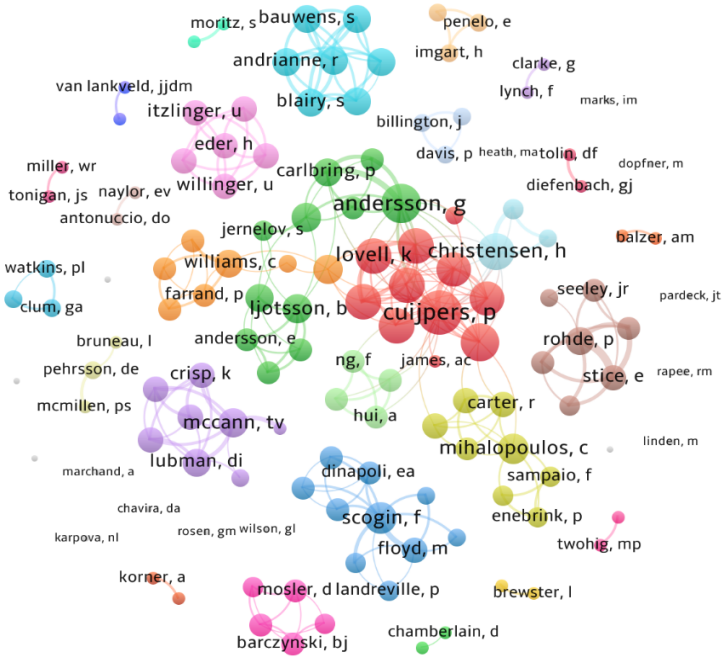

شکل ۳: نقشه علمی پژوهشگران حوزه‌ی کتاب‌درمانی با تاکید بر هم‌نویسندگی

شکل ۳، نیز نقشه هم‌تالیفی پژوهشگران جهان در حوزه‌ی کتاب‌درمانی را نشان می‌دهد. این شبکه متشکل از ۱۳۶ نویسنده است. در واقع در این نقشه ۱۳۶ نویسنده با همدیگر هم‌تالیفی داشته‌اند و تعداد خطوط واردشده و یا خارج‌شده به هر گره نشان‌دهنده‌ی تعداد هم‌تالیفی هر نویسنده(گره) است.

جدول ۶: جایگاه ۵ نویسنده‌ی فعال در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی بر اساس شاخص‌های مرکزیت رتبه، بینابینی و نزدیکی

نویسنده	مرکزیت رتبه	نویسنده	مرکزیت بینابینی	نویسنده	مرکزیت نزدیکی
Rohde P	۳۹/۰۰۰	Cuijpers P	۳۱۴/۵۰۰	Cuijpers P	۸۲۱/۰۰۰
Cuijpers P	۳۷/۰۰۰	Andersson G	۲۲۸/۷۵۰	Andersson G	۸۲۴/۰۰
Stice E	۳۷/۰۰۰	Araya R	۲۲۲/۰۰۰	Richards D	۸۲۸/۰۰
Andersson G	۳۷/۰۰۰	Smit F	۱۹۶/۳۰۰	Bower P	۸۲۸/۰۰۰
Scogin F	۳۳/۰۰۰	Williams C	۱۵۶/۰۰۰	Barkham M	۸۲۸/۰۰۰

بررسی‌ها بر اساس جدول ٦ در خصوص فعال‌ترین نویسندگان در هم‌تالیفی با سایر پژوهشگران نشان می‌دهد که Rohde P با مرکزیت رتبه ۳۹ و Cuijpers P، Stice E و Andersson G با مرکزیت رتبه ۳۷ نویسندگانی بودند که در شبکه هم‌تالیفی بیشترین همکاری علمی را با سایر نویسندگان موجود در شبکه داشتند. در واقع این نویسندگان، افرادی هستند که موجب جریان دانش حوزه‌ی کتاب‌درمانی بودند و دانش خود را به دیگران منتقل یا از دانش دیگران در این حوزه بهره برده‌اند. در این شبکه نیز Cuijpers P با داشتن ارزش ۳۱٤/۵۰۰، Andersson G با ۲۲۸/۷۵۰ و Araya R با ۲۲۲ از نظر مرکزیت بینابینی افرادی بودند که کوتاه‌ترین مسیر به سایر گره‌ها در شبکه را داشتند. همچنین Cuijpers P با ۸۲۱، Andersson G با ۸۲٤، Richards D، Bower P و Barkham M با ارزش ۸۲۸ در مرکزیت نزدیکی، از نظر دسترس‌پذیری به سایر افراد در شبکه هم‌تالیفی امکان همکاری بین نویسندگان شبکه را حاصل کرده‌اند. بدین‌معنی که سایر پژوهشگران(گره‌ها) در شبکه از طریق این افراد مدت زمان کمتری را صرف خواهند نمود تا با سایر افراد شبکه همکاری علمی داشته باشند. قابل ذکر است که در نقشه‌ی فوق نویسندگان ایران به‌دلیل عملکرد ضعیف و تعداد هم‌تالیفی پایین در نقشه قرار نگرفته‌اند. آنچه‌که در تحلیل شبکه هم‌تالیفی شکل(۱) مشاهده می‌شود، همکاری بالای کشور آمریکا و کشورهای اروپایی است و این همکاری با کشورهای سایر قاره‌های جهان خصوصاً کشورهای جهان سوم بسیار کم‌رنگ است. به‌همین دلیل است که

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

در نقشه علمی دانشگاه‌ها و موسسات علمی شکل(۲) نویسندگان برتر شکل(۳) حضور هیچ‌یک از دانشگاه‌ها و نویسندگان کشورهای جهان سوم خصوصاً کشور ایران مشاهده نمی‌شود.

- **ویژگی نشریات حوزه‌ی کتاب‌درمانی براساس تعداد انتشار و تعداد استناد دریافتی**

براساس یافته‌ها مشخص شد که کل تولیدات علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی توسط ۵۳۹ نشریه منتشر شده‌اند. در ادامه پرتولیدترین و پراستنادترین نشریات بررسی می‌شوند.

جدول ۷: پرتولیدترین و پراستنادترین نشریات حوزه‌ی کتاب‌درمانی طی بازه زمانی ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۰

ردیف	عنوان نشریه	سابقه	کشور	تعداد مدرک	سهم	شاخص TLCs	سهم	شاخص TGCs	سهم
۱	Journal of Poetry Therapy	۲۰۰۵ تا ۲۰۲۰	آمریکا	۳۸	۳/۷	۳۶	۱	۱۶۱	۰/۷
۲	Journal of Consulting and Clinical Psychology	۱۹۸۲ تا ۲۰۱۵	آمریکا	۲۶	۲/۵	۵۱۰	۱۴/۴	۲۴۲۰	۱۰/۱
۳	Behaviour Research and Therapy	۱۹۹۱ تا ۲۰۱۸	انگلیس	۲۴	۲/۳	۱۲۹	۳/۶	۱۰۱۶	۴/۲
۴	Journal of Clinical Psychology	۱۹۸۳ تا ۲۰۱۷	آمریکا	۱۷	۱/۷	۲۱۹	۶/۲	۶۸۴	۴/۲
۵	Behaviour Therapy	۱۹۸۳ تا ۲۰۱۸	آمریکا	۱۵	۱/۵	۱۹۶	۵/۵	۸۶۳	۲/۹
۶	Behavioural and Cognitive PsychoTherapy	۱۹۹۳ تا ۲۰۱۹	انگلیس	۱۵	۱/۵	۴۹	۱/۴	۳۴۷	۳/۶
۷	Professional Psychology Research and Practice	۱۹۹۱ تا ۲۰۱۴	آمریکا	۱۵	۱/۵	۱۴۱	۴	۳۷۱	۱/۴
۸	Journal of Creativity in Mental Health	۲۰۰۹ تا ۲۰۲۰	آمریکا	۱۲	۱/۲	۲۸	۰/۸	۶۳	۰/۳
۹	School Psychology International	۲۰۰۱ تا ۲۰۱۷	انگلیس	۱۲	۱/۲	۶۵	۱/۸	۱۶۷	۰/۷
۱۰	Journal of Anxiety Disorders	۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰	آمریکا	۱۰	۱	۲۷	۰/۸	۳۰۰	۱/۳

در جدول ۷ عنوان ده نشریه برتر که بیشترین تولیدات را داشته‌اند، ذکر شده است. از نظر سهم هر کشور در داشتن نشریات برتر، کشور آمریکا با داشتن ۷ نشریه در میان ده نشریه برتر بیشترین سهم را دارد. در میان ده نشریه ذکر شده از نظر قدمت، نشریه Journal of Consulting and Clinical Psychology قدیمی‌ترین نشریه است که از سال ۱۹۸۲ چاپ می‌شود و تا سال ۲۰۱۵ تعداد ۲۶ مدرک از آن در حوزه‌ی کتاب‌درمانی در پایگاه Web of Science نمایه شده است و در این میان برترین نشریه از نظر دریافت استناد TLCs و TGCs نیز همین نشریه(ردیف ۲) است که در کشور آمریکا منتشر می‌شود، با دریافت ۲۴۲۰ استناد TLCs، تنها ۵۱۰ استناد به مدارک این نشریه استناد TLCs است(استنادات توسط مدارک بازیابی‌شده توسط کاربر یا جامعه نمونه)؛ اختلاف فاحشی بین دریافت استناد به این نشریه و سایر نشریات مشاهده می‌شود. همچنین نشریه Journal of Poetry Therapy (ردیف ۱) که از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۰ منتشر می‌شود به‌عنوان پرتولیدترین نشریه است و تولیدات در زمینه کتاب‌درمانی را نیز منتشر می‌کند.

بحث

یافته‌های این پژوهش نشان داد که ماهیت تولیدات علمی این حوزه بیشتر جنبه پژوهشی دارد و از سایر قالب‌های تولیدات کمتر استفاده شده است و زبان بیش از ۹۰ درصد از تولیدات علمی این حوزه، انگلیسی است. نتایج دو پژوهش خوئینی و نوروزی (۱۳۹۵) و Surulinathi و همکاران (۲۰۱۸) که به بررسی تولیدات علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی پرداختند نیز همسو با این مطالعه است؛ که مشخص کردند زبان اکثر مدارک به زبان انگلیسی و قالب آن‌ها به‌صورت مقالات پژوهشی است(۳۳و۲۴).

در این مطالعه مشخص شد حوزه‌ی کتاب‌درمانی در کشور آمریکا به‌عنوان یکی از روش‌های درمانی بیشتر مورد توجه بوده است. تولیدات علمی کشور آمریکا در حوزه‌ی کتاب‌درمانی ۳۶۹ مدرک بود و این کشور به‌تنهایی بیش از ۳۵ درصد از تولیدات این حوزه در پایگاه Web of Science را شامل می‌شود. مطالعات در زمینه‌ی کتاب‌درمانی در سایر کشورها از جمله انگلیس با ۱۴۸ مدرک، استرالیا با ۹۱ مدرک، کانادا با ۶۰ مدرک و آلمان با ۵۲ مدرک نیز در حال گسترش است که در رتبه‌های دوم تا پنجم این حوزه قرار دارند. همچنین پراستنادترین

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

کشورها در این حوزه نیز کشور آمریکا با دریافت ۱۰۵۴۷ استناد TGCs و سهم ٤٤ درصد از کل استنادها است. این درحالی است که ۵۰ درصد از استنادات به‌دست آمده از طرف مجموعه‌ی بازیابی‌شده به تولیدات علمی آن وارد شده است. فعالیت‌های برجسته‌ی کشور آمریکا در خصوص همکاری با سایر کشورها در این حوزه نیز باعث شده است که این کشور از نظر شاخص‌های مرکزیت نزدیکی با سرعت دسترسی ۸۰ و مرکزیت بینابینی ۱۹۱/٤۵۰ قدرتمندترین و اثرگذارترین کشور به‌شمار رود که در شبکه همکاری علمی بهترین موقعیت در انتقال اطلاعات و سرعت دسترسی به سایر گره‌ها را فراهم کرده است. از نظر شاخص مرکزیت رتبه نیز مشخص شد که کشور انگلیس با مرکزیت درجه‌ی ٦۳ بیشترین همکاری علمی با پژوهشگران سایر کشورها را داشته است. قابل ذکر است اگر چه کشور انگلیس یکی از برترین کشورها در حوزه کتاب‌درمانی است اما هیچکدام از سازمان‌های این کشور در جایگاه نخست قرار ندارند. در تبیین علت چنین موضوعی می‌توان گفت به دلیل اهمیت موضوع کتاب‌درمانی در این کشور، سازمان‌های زیادی در این کشور بر روی تحقیقات کتاب‌درمانی تمرکز داشته‌اند. لذا این موضوع کشور انگلیس را به یکی از برجسته‌ترین کشورها در تحقیقات کتاب‌درمانی معرفی کرده است.

در مطالعه‌ی حاضر وجود دانشگاه‌ها و موسسات پرکاری همچون دانشگاه Alabama با ۲۹ مدرک، دانشگاه Nevada با ۲٦ مدرک و مؤسسه Oregon Res با ۱۹ مدرک و دانشگاه New Mexico نیز با دریافت ۲۵۱۲ استناد TGCs که بیشترین سهم در دریافت استناد TGCs در میان ده دانشگاه برتر را در اختیار داشت، باعث شد تا کشور آمریکا از نظر تولید مدرک و دریافت استناد جایگاه نخست این حوزه را به خود اختصاص دهد. در تبیین علت چنین موضوعی می‌توان گفت نخستین همکاری بین کتابداری و روان‌پزشکی در بیمارستان McLean در Waverley در Massachusetts آغاز شد(۳٤) و انجمن کتابداران آمریکا یکی از نخستین سازمان‌هایی بود که کتاب‌درمانی را از طریق ایجاد کتابخانه‌هایی در بیمارستان‌ها و موسسات پیش از قرن بیستم رواج داد(۳۵). به‌همین‌خاطر پیشینه‌ی این کشور باعث شده تا دانشگاه‌ها و موسسات این کشور از دانش قوی در این حوزه برخوردار باشند و توجه جهانیان را به دانش خود معطوف نمایند.

از طرف دیگر مؤسسه Karolinska که از نظر تعداد مدرک در رتبه‌ی سوم در میان سازمان‌ها قرار داشت یکی برترین سازمان از نظر شاخص TGCs بود. این سازمان همچنین از نظر مرکزیت درجه با ارزش٤۳، بیشترین قدرت پیوند شبکه را در اختیار داشت و تمایل بیشتری نسبت به سایر سازمان‌ها در همکاری برون‌سازمانی از خود نشان داده بود. برخی از دلایل موفقیت این سازمان در حوزه‌ی کتاب‌درمانی را می‌توان وجود دانشکده Clin Neurosci و وجود محققانی همچون Andersson G، Carlbring P دانست که نقش موثری در تحقیقات حوزه‌ی کتاب‌درمانی در این موسسه داشته‌اند. همچنین دانشگاه Vrije Amsterdam نیز با مرکزیت نزدیکی ٦۵۸ و مرکزیت بینابینی ۱٤۱٦/۷۵۵، بیشترین سرعت انتقال اطلاعات و دسترسی به سایر موجودیت‌ها در شبکه و قدرت نفوذ بیشتر در شبکه را در اختیار داشته است.

مطابق با یافته‌های پژوهش میرجلیلی و اکرمی‌ابرقویی(۱۳۸۸) که پراستنادترین نویسندگان ۱٦ کشور در حوزه‌ی پزشکی بالینی را بررسی کردند، ۷۵/٤۷ درصد از نویسندگان از کشور آمریکا و ۲۸ نفر از انگلیس و ۷ نفر از ژاپن بودند. این میزان نشان داد که کشور آمریکا با فاصله‌ای معادل ۳/۹ برابر کل کشورهای اروپایی و ۲۲/۲ برابر کشورهای آسیایی در این حوزه‌ی موضوعی، تاثیرگذار بوده است(۳٦). نتایج مطالعه‌ی حاضر نیز نشان می‌دهد که میزان مشارکت نویسندگان کشور آمریکا در حوزه‌ی کتاب‌درمانی قابل‌ملاحظه است. برجسته‌ترین محققان از نظر تولید مدرک و استناد در حوزه‌ی کتاب‌درمانی Scogin F با ۲۹ مدرک و Miller WR با دریافت ۲٤٤۱ استناد TGCs بودند که بیشترین سهم در تولید مدرک و دریافت استناد را داشتند و دارای ملیت آمریکایی بودند. یافته‌های مطالعه Surulinathi و همکاران(۲۰۱۸) نیز با نتایج این مطالعه هم‌راستاست(۲٤). از دلایل برتربودن دانشگاه Alabama وجود مطالعات همین نویسنده Scogin F است. به‌طوری‌که در ۲۹ مدرک این دانشگاه نام این نویسنده آمده است. در خصوص تاثیرگذارترین نویسندگان در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی نیز Rohde P با مرکزیت رتبه‌ی ۳۹ دارای بیشترین همکاری علمی با سایر نویسندگان شبکه بود، که هیچ‌کدام از آثار وی به صورت تک نویسنده نگارش نشده است. همچنین Cuijpers P با مرکزیت بینابینی ۳۱٤/۵۰۰ و مرکزیت نزدیکی ۸۲۱، دارای بیشترین قدرت نفوذ در مجاورت با سایر جفت گره‌های شبکه و کمترین زمان و بیشترین سرعت دسترسی در جریان اطلاعات شبکه بود. این نویسنده Cuijpers P که دارای ملیت هلندی است، تنها در دو اثر از کل آثار نمایه شده در پایگاه Web of Science، تک نویسنده بوده است. در مقاله‌ی پژوهشی با همکاری

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

این نویسنده و با مسئولیت Bower P دارای وابستگی سازمانی به دانشگاه Manchester انگلیس با مشارکت ۱۹ پژوهشگر از دانشگاه‌های معتبر کشورهای انگلیس، هلند، سوئد، استرالیا و تایوان و مقاله پژوهشی دیگر با مسئولیت Xie P از دانشگاه Chongqing Med کشور انگلیس با همکاری تعداد ۱۷ پژوهشگر از کشورهای جمهوری خلق چین، ژاپن، انگلیس، هلند، آمریکا، استرالیا، نیوزلند، فرانسه و سوئیس نگارش یافته است. ازاین‌رو تمایل بسیار بالای این نویسنده در همکاری‌های علمی به‌خصوص همکاری‌های بین‌المللی باعث شده تا تاثیر زیادی در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی داشته باشد. همچنین دانشگاه Vrije Amsterdam که در جریان علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی به‌عنوان یکی از موفق‌ترین دانشگاه‌ها محسوب شد، به‌دلیل وجود همین نویسنده است که در تمام آثار متعلق به آن حضور دارد. مقاله پژوهشی این نویسنده که با همکاری ۱۷ نویسنده در سال ۲۰۱۹ منتشرشده و داده‌های آن از پایگاه‌های PubMed، Cochrane Central Register of Controlled Trials، EMBASE، PsycINFO، Web of Science، CINAHL (Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature)، ProQuest Dissertations، LILACS (Literatura Latino Americana em Ciências da Saúde)، international trial registers، US Food and Drug Administration گردآوری شده است. اطلاعات مفیدی در مورد اختلالات اضطرابی در کودکان ارایه داده است. این مطالعه از مجموع ۱۰۱ کارآزمایی منحصر به‌فرد شامل اطلاعات ٦٦٢٥ شرکت‌کننده، ۱۱روان‌درمانی مختلف را با ٤ شرایط خاص مقایسه کرده است. این مقاله موثرترین روش مداخله‌ی درمانی در اختلالات اضطرابی کودکان را رفتاردرمانی شناختی معرفی کرده است و پذیرش کتاب‌درمانی در مقایسه با برخی از روان‌درمانی‌ها را در رفتار درمانی‌شناختی تایید کرده است(۳۷). همچنین از دلایل برتر بودن دانشگاه New Mexico از نظر شاخص TGCs، وجود نویسنده Miller WR است که دارای سابقه بالایی در انتشار آثار کتاب‌درمانی بوده و در تمام مدارک منتشر شده این سازمان همکاری علمی داشته است.

همچنین برخی از دلایل حضور چشمگیر دانشگاه‌ها و پژوهشگران معتبر از اروپا و آمریکا، آسیا و اقیانوسیه در جریان علمی و همکاری علمی قوی بین آن‌ها در شبکه‌ی علمی حوزه‌ی کتاب‌درمانی ممکن است به‌دلیل نزدیکی جغرافیایی آن‌ها باشد یا لزوم دست‌یابی به تخصص افراد مشهور در رشد این حوزه‌ی فکری است، که کشورهای در حال توسعه جهت دست‌یابی به آن اقدام به همکاری با کشورهای پیش‌رو در این حوزه کرده‌اند. نویسندگان ایرانی نیز با انتشار ۹ مدرک در رتبه‌ی چهاردهم این حوزه از نظر تولیدات علمی قرارداشتند و تعداد استنادهای دریافتی مدارک ایرانیان از نظر شاخص TGCs ۳۱ مورد بود.

در خصوص تاثیرگذارترین مجلات این حوزه می‌توان به Journal of Consulting and Clinical Psychology اشاره کرد. در پژوهش Surulinathi و همکاران (۲۰۱۸) این نشریه به‌عنوان پرتولیدترین و پراستنادترین نشریه معرفی شده بود که از نظر دریافت استناد، مطابق با نتایج مطالعه‌ی حاضر بود(٢٤). اما از نظر تعداد تولیدات علمی، نشریه‌ی Journal of Poetry Therapy دارای بیشترین تولید علمی در حوزه‌ی کتاب‌درمانی در مطالعه‌ی حاضر بود. مجله‌ی Journal of Consulting and Clinical Psychology مجله‌ی تخصصی در زمینه دارو(روان‌پزشکی و سلامت روان) و روان‌شناسی(روان‌شناسی بالینی) از سال ۱۹۸۲ فعالیت دارد و تحقیقات با موضوعات مانند توسعه، اعتبار و استفاده از تکنیک‌های تشخیص و درمان بی‌نظمی رفتاری، مطالعات شخصیتی و ارزیابی و پیشرفت آن، درصورتی‌که این مشکلات به‌طور واضح بر مشکلات بالینی تاثیرگذار باشد. همچنین اختلال عملکرد و درمان جنسیت، قومیت، یا گرایش جنسی که تاثیر روشنی در تشخیص، ارزیابی و درمان جنبه‌های روانی- اجتماعی رفتارهای بهداشتی دارد و مطالعاتی را که بر جمعیت‌هایی متمرکز است منتشر می‌کند. این نشریه به‌صورت ماهنامه منتشر می‌شود. در سال ۲۰۲۰ دارای ضریب تاثیر ۵/۳٤۸ و ضریب‌تاثیر ۵ ساله ٦/۸٤٤ بود و در زمره مجلات با کیفیت (Q_1) در میان مجلات جهان قرارگرفت. مجموعه استنادات به این مجله ۲۸۳۱۱ استناد است که از این تعداد ۲٤۲۰ استناد متعلق به مطالعات کتاب‌درمانی است. برخی از دلایل استناد بالا به این مجله را می‌توان موضوعات زیرپوشش آن دانست که هم‌راستا با تحقیقات مورد نیاز بشر در آینده هستند و برخی دیگر از دلایل استناد به این مجله را نیز می‌توان به کیفیت آثار منتشرشده در این مجله و سیاست open Acsses بودن آن نسبت داد که باعث شده پژوهشگران جهت نگارش آثار خود از منابع آن استفاده کنند. قابل توجه است برترین نشریات در این حوزه در کشور آمریکا منتشر می‌شوند. وجود هفت مجله از میان ده مجله‌ی برتر دارای وابستگی به کشور آمریکا به‌طور واضح گویای این مطلب است. به‌نظر می‌رسد چاپ نشریات تخصصی به‌صورت مداوم، یکی از عواملی است که کشور آمریکا را به‌عنوان کشور برتر در این زمینه مطرح کرده است(۳۸).

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این پژوهش، مطالعات حوزه‌ی کتاب‌درمانی در کشورهای قاره‌ی آمریکا و اروپا و جوامع دانشگاهی این کشورها اهمیت زیادی دارد. به‌نظر می‌رسد یکی از عواملی که موجب تقویت حوزه‌ی کتاب‌درمانی در این کشورها شده است، توجه پژوهشگران و سیاست‌های تدوین شده جهت افزایش همکاری‌های علمی در سطح بین‌الملل است. این کشورها با توجه به امکانات در دسترس خود، قطب‌های علمی و نهادهای پیش‌رو پژوهشی در این حوزه را شناسایی کرده و برای همکاری و مشارکت با آن‌ها اقدام می‌کنند. در کشورهایی که پژوهشگران آن در این حوزه اغلب به موضوعات مرتبط با اختلالات‌روانی توجه داشته‌اند، تعداد انتشارات بیشتری منتشر کرده و تا حدودی از اثرات بار منفی این اختلالات بر افراد جوامع خود می‌کاهند. اما در کشورهای جهان سوم که از نظر درآمد نسبت به کشورهای پیش‌رو جهان در وضعیت مناسبی قرار ندارند، پژوهشگران این کشورها به‌دلیل بودجه‌های ناکافی و یا نبود امکانات مناسب، نمی‌توانند پژوهش‌های مناسبی انجام دهند. بنابراین یا پژوهش انجام نمی‌گیرد و یا اگر انجام شود پژوهش موثری نخواهد بود. در نتیجه تولیدات علمی کمتری در حوزه‌های علمی مختلف در این کشورها منتشر می‌شود. با توجه به نتایج پژوهش، مشخص شد که در کشورهای جهان سوم، تحقیقات در حوزه‌ی کتاب‌درمانی به دلایلی مانند درآمد پایین، نبود امکانات و نبود متخصصان باتجربه مورد توجه قرار نگرفته است. این عوامل برخی از دلایلی است که باعث می‌شود تا عوامل موثر در ایجاد اختلالات‌روانی در این جوامع ناشناخته بماند و هیچ برنامه‌ای جهت منع بروز آن‌ها تدوین نشود. بنابراین پیشنهاد می‌شود: جهت همکاری پژوهشگران با کشورهای پیش‌رو از آن‌ها حمایت مالی صورت گیرد و پژوهشگران به همکاری‌های بین‌المللی ترغیب شوند. پیشنهاد دیگر، بررسی میزان رشد تحقیقات حوزه‌ی کتاب‌درمانی در مقایسه با میزان شیوع خودکشی بر اثر اختلالات‌روانی در کشورهاست. پیشنهاد می‌شود که در تحقیقی میزان مطالعات حوزه‌ی کتاب‌درمانی منتشرشده در داخل کشور به زبان فارسی بررسی گردد و نویسندگان و سازمان‌های فعال شناسایی شوند. همچنین پیشنهاد می‌شود: مدارک منتشر شده در حوزه‌ی کتاب‌درمانی در سایر پایگاه‌های اطلاعاتی مانند ISC، PubMed، APA PsycInfo، PsycInfo و Embase در فواصل زمانی متفاوت بررسی شوند. در نهایت پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده به شناسایی موضوعات نوظهور و بررسی بیشترین موارد به‌کارگیری کتاب‌درمانی در درمان پرداخته شود تا جهت‌گیری تحقیقات کتاب‌درمانی در تحقیقات مشخص گردد.

References

1. Floyd M, Scogin F, McKendree-Smith NL, Floyd DL & Rokke PD. Coganaitive therapy depression: A comparison of individual psychotherapy and bibliotherapy for depressed older adult. Behvior Modification 2004; 28(2): 297-318.

2. Ahmadvand A, Sepehrmanesh Z, Ghoreyshi F, Assarian F, Moosavi GA, Saee R, et al. Prevalence of mental disorders in general population of Kashan city. Iranian Journal of Epidemiology 2010; 6(2): 16-24[Article in Persian].

3. Nour Bala AA, Namani F, Yahyavi Dizej J, Anvari S & Mahmoudpour Azari M. Burden of mental disorders: A study of the middle east countries for the period 2000-2017. Journal of Medical Council of Iran 2020; 38(1): 19-26[Article in Persian].

4. Alonso J, Chatterji S & He Y. The burdens of mental disorders: Gloobal perspectives from WHO world mental health surveys. Available at: https://www.google.com/books/edition/The_Burdens_of_Mental_Disorders/_NBSess7vbgC?hl=en&gbpv=0. 2013.

5. Alonso J, Angermeyer MC, Bernert S, Bruffaerts R, Brugha TS, Bryson H, et al. Prevalence of mental disorders in Europe: Results from the European study of the epidemiology of mental disorders (ESEMeD) project. Acta Psychiatrica Scandinavica 2004; 109(S 420): 21-7.

6. Haddad M, Vistorte AOR, Haddad GG, Ribeiro W, Ziebold C, Asevedo E, et al. Management of common mental disorders should take place in primary health or specialized care? Clinical decisions of psychiatrists from Latin American countries. PLOS One 2022; 17(4): e0265308.

7. Gravenhorst F, Muaremi A, Bardram J, Grunerbl A, Mayora O, Wurzer G, et al. Mobile phones as medical devices in mental disorder treatment: An overview. Personal and Ubiquitous Computing 2015; 19(2): 335-53.

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

8. Fanner D & Urquhart C. Bibliotherapy for mental health service users Part 1: A systematic review. Health Information and Libraries Journal 2008; 25(4): 237-52.

9. World Health Organization (WHO). Global Health Observartory data repository. Available at: https://apps.who.int/gho/data/node.sdg.3-4-data?lang=en. 2021.

10. Montazeri A, Mousavi SJ, Omidvari S, Tavousi M, Hashemi A & Rostami T. Depression in Iran: A systematic review of the literature (2000-2010). Payesh 2013; 12(6): 567-94[Article in Persian].

11. Salehi A, Mazaheri Z, Aghajani Z & Jahanbazi B. The role of cognitive emotion regulation strategies in the prediction of depression. Knowledge and Research in Applied Psychology 2017; 16(1): 108-17[Article in Persian].

12. Baghani E, Fata L, Salehi M & Hassani F. Prediction of suicide ideation based on the attentional bias in clinical and non-clinical populations. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology 2020; 26(1): 76-101[Article in Persian].

13. Iranian Legal Medicine Organization. Forensice medicine in the media (Suicide statistics in Iran). Available at: https://www.lmo.ir/web_directory/54732. (30.Jan/13&14.Feb). 2022.

14. Tavakol M & Farahani H. Sociological study of mental disorders: A case study in Arak. Journal of Bioethics 2017; 7(26): 7-21[Article in Persian].

15. Patten SB. The global burden of disease 2010 update: Keeping mental health in the spotlight. Epidemiology and Psychiatric Sciences 2014; 23(3): 255-7.

16. Zare H, Nazer M & Sayyadi AR. Frequency of mental disorders and factors related to suicide in patients referring to emergency ward of Ali Ebne Abitaleb hospital of Rafsanjan in 2007. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences and Health Services 2010; 9(3): 221-32[Article in Persian].

17. World Health Organization (WHO). Preventing suicide: A resource for counsellors. Available at: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43487/9241594314_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 2006.

18. Hogdahl L, Birgegard A & Bjorck C. How effective is bibliotherapy-based self-help cognitive behavioral therapy with Internet support in clinical settings? Results from a pilot study. Eating and Weight Disorders (EWD) 2013; 18(1): 37-44.

19. Moldovan R, Cobeanu O & David D. Cognitive bibliotherapy for mild depressive symptomatology: Randomized clinical trial of efficacy and mechanisms of change. Clinical Psychology and Psychotherapy 2013; 20(6): 482-93.

20. Rohde P, Stice E, Shaw H & Briere FN. Indicated cognitive behavioral group depression prevention compared to bibliotherapy and brochure control: Acute effects of an effectiveness trial with adolescents. Journal of Consulting and Clinical Psychology 2014; 82(1): 65-74.

21. Stip E, Ostlundh L & Abdel Aziz K. Bibliotherapy: Reading OVID during COVID. Available at: https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyt.2020.567539/full. 2020.

22. World Health Organization. World Suicide Prevention Day 2008. Available at: https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/wspd_2008_statement.pdf. 2008.

23. Hamilton DR. Suicide as an escape from pain: An analysis of suicide notes and case files [Thesis]. USA: Wright State University; 2013.

24. Surulinathi M, Muthuraj A & Rajkumar T. Measuring the research productivity on bibliotherapy: A global perspective. Available at: https://www.researchgate.net/publication/323935059_Measuring_the_Research_Productivity_on_Bibliotherapy_A_Global_Perspective. 2018.

25. Bigdeli Z & Taherzadeh Mousavian SS. Can librarians play a role in bibliotherapy? Health Information Management 2014; 11(2): 270-84[Article in Persian].

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

26. Mostafavi I, Esmaeil Pounaki E & Khoieni S. Co-authoring patterns and subject trends of scientific documents produced by psychology researchers at Universities of Tehran city in web of science database. Scientometrics Research Journal 2021; 7(13): 183-202[Article in Persian].

27. Mahmoudkhani M. Investigating the status of scientific products and the co-occurrence of keywords in the field of tax based on web of science-indexed papers. Scientometrics Research Journal 2021; 7(14): 115-36[Article in Persian].

28. Hamdipour A, Atapour H & Ghasemzadeh F. Analysis of the publication process in the field of road accidents and injuries and visualization of its scientific structure. Journal of Payavard Salamat 2021; 15(1): 26-38[Article in Persian].

29. Newman ME. A measure of betweenness centrality based on random walks. Social Networks 2005; 27(1): 39-54.

30. Chung KKS, Hossain L & Davis J. Exploring sociocentric and egocentric approaches for social network analysis. Available at: https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.494.5446&rep=rep1&type=pdf. 2005.

31. Cheng B. Using social network analysis to investigate potential bias in editorial peer review in core journals of comparative/ international education [Thesis]. USA: Brigham Young University; 2006.

32. Soheili F & Osareh F. Concepts of centrality and density in scientific and social networks. Journal of National Studies on Librarianship and Information Organization 2013; 24(3): 92-108[Article in Persian].

33. Khoeini S & Norouzi A. State of the art of bibliotherapy in Iran. Scientific Communication 2015; 38(2): 1-16[Article in Persian].

34. Levin L & Gildea R. Bibliotherapy: Tracing the roots of a moral therapy movement in the United States from the early Nineteenth century to the present. Journal of the Medical Library Association (JMLA) 2013; 101(2): 89-91.

35. Sharif Moghadam H, Amiri MR & Safipour Afshar A. Bibliotherapy and its position in medical library and information science. Journal of Modern Medical Information Sciences 2016; 2(1): 54[Article in Persian].

36. Mirjalili SH & Akrami Abarghoi S. Most cited authors in the field of clinical medicine: A concentration on its transdisciplinary relations in ISI. Health Information Management 2010; 7(3): 283-92[Article in Persian].

37. Zhou X, Zhang Y, Furukawa TA, Cuijpers P, Pu J, Weisz JR, et al. Different types and acceptability of psychotherapies for acute anxiety disorders in children and adolescents: A network meta-analysis. JAMA Psychiatry 2019; 76(1): 41-50.

38. Rastehmoghaddam A, Abbaspour A & Jalali Dizaji A. Reflection on global scientific legacy of educational management. Journal of Management and Planning in Educational Systems 2016; 9(16): 51-84[Article in Persian].

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

Journal of Payavard Salamat
Vol. 15, No. 6, Feb & Mar 2022

Analyzing the Collaboration Network of Global Scientific Outputs in the Field of Bibliotherapy in the Web of Science Database

Soheila Khoeini[1] (M.S.), Ali Reza Noruzi[2] (Ph.D.), Zeinab Jozi[3*] (M.S.), Esmaeil Mostafavi[4] (Ph.D.)

1 Ph.D. Candidate in Knowledge and Information Science, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran
2 Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran
3 Master of Science in Scientometrics, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran
4 Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

Abstract

Received: Aug 2021
Accepted: Jan 2022

Background and Aim: Bibliotherapy is a useful treatment for the prevention and treatment of mental disorders and has led to the formation of many scientific publications in this field. The purpose of this study was to investigate the publication trends in the field of bibliotherapy and visualize the structure of its scientific collaborations based on the Web of Science database during the period 1975 to 2020.

Materials and Methods: The present scientometric study was conducted by citation analysis and social network analysis. The statistical population includes 1032 documents published. HistCite, VOSveiwer, Pajek and UciNet software were used to analyze the data. The co-authorship networks were analyzed and drawn by the VOSviewer software.

Results: U.S., UK, and Australia were ranked first to third with 369, 148, and 91 documents respectively. The documents published by researchers from these three countries have received 10547, 3459, and 3041 citations, respectively. The Universities of Alabama, Nevada, and the Karolinska Institutet in Sweden published the most in this field, with 29, 26, and 21 documents. Scogin F, Cuijpers P, and Rohde P were the most prolific authors with 29, 21, and 17 documents, respectively. Miller WR, Cuijpers P, and Andersson G received the most citations with 2441, 2298, and 1750, citations respectively. UK with 63 degree centrality, U.S. the most influential country with a betweenness centrality of 191.450 and the closeness centrality of the 80 were the most influential countries, and Vrije Universiteit Amsterdam with a betweenness centrality of 1416.755 and a closeness centrality of 658 and the Karolinska Institute with a degree centrality of 43 was the most influential organizations. Rohde P with 39-degree centrality and Cuijpers P with 314.500 betweenness centrality and 821 closeness centrality were the most active author in the co-authorship networks in bibliotherapy. Journal of Clinical Counseling and Psychology was the most cited and the Journal of Poetry Therapy published the most documents.

Conclusion: Paying more attention than before to the cooperation of countries, universities and active authors in the field of bibliotherapy can lead to more knowledge and experience exchange in developed and developing countries.

Keywords: Scientific Collaboration Analysis, Network Analysis, Co-Authorship Networks, Network Centrality, Co-Citation Analysis, Bibliotherapy

*** Corresponding Author:**
Jozi Z
Email:
zeinab.jozi@shahed.ac.ir

[Downloaded from payavard.tums.ac.ir on 2024-10-12]

Copyright © 2022 the Authors. Published by Tehran University of Medical Sciences.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).
Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.